

ג' בסיוון תשפ"ו
24 במאי 2026

לכבוד: מנהלי/ות התיכונים
מנהלי/ות החטיבות העליונות
רכזי/ות ומורי/ות החטיבה העליונה

הנדון: מתווה לקורס "מציאות מצלמת – מסע מעשי בעולם הדוקומנטרי"

מקצוע: תקשורת וקולנוע מעשי בשיתוף אוניברסיטת אריאל

תוכנית: סמסטר ראשון בתיכון

רקע

משרד החינוך גאה להציג תוכנית חדשנית ופורצת דרך, המאפשרת לתלמידי תיכון להתחיל את דרכם האקדמית כבר במהלך לימודיהם בבית הספר.

התוכנית, "סמסטר ראשון כבר בתיכון", מהווה צעד משמעותי בגישור בין החינוך התיכוני להשכלה הגבוהה. במסגרת התוכנית, תלמידי התיכון לומדים קורסים אקדמיים מקוונים המוכרים כחלק מתוכנית הלימודים שלהם ומקנים להם נקודות זכות אקדמיות. הלמידה מתבצעת בהנחיית מורי בית הספר, העוברים הכשרה מיוחדת בליווי המוסדות האקדמיים השותפים. החדשנות בתוכנית באה לידי ביטוי במספר היבטים מרכזיים:

- **הנגשה:** פתיחת שערי ההשכלה הגבוהה לכלל התלמידים, תוך שימת דגש מיוחד על הפריפריה החברתית והגיאוגרפית.
- **למידה מותאמת:** התנסות בשיטות למידה חדשניות ועדכניות המותאמות למאה ה-21.
- **קיצור משך התואר:** צבירת נק"ז המקצרת את משך הזמן הנדרש להשלמת תואר אקדמי בעתיד.

רציונל

התוכנית החדשה היא נדבך נוסף בתפיסת תחום הדעת – תקשורת וקולנוע בכלל ובחטיבה העליונה בפרט, וזאת בהלימה לתוכנית הלימודים בתקשורת וקולנוע לחינוך העל-יסודי. תוכנית "סמסטר ראשון בתיכון" מאפשרת ללמד את הקורס האקדמי בשיעורי התקשורת והקולנוע בכיתה על ידי מורה המגמה ועל פי מערכת השעות הבית-ספרית. באופן זה, הציון בקורס האקדמי יהווה רכיב בציון הבגרות במקצוע, ובמקביל יקנה לתלמיד 2 נקודות זכות אקדמיות (נק"ז).

מבנה הלמידה

- "מציאות מצלמת – מסע מעשי בעולם הדוקומנטרי" הוא קורס אקדמי משולב דיגיטל, בחסות ובליווי של אוניברסיטת אריאל, אשר יועבר בבתי הספר על ידי המורים לתקשורת וקולנוע.
- **חלופת הערכה:** הקורס ממיר חלק מחובת ההיבחנות במבחן הבגרות/מבחן מפמ"ר, ויהווה חלופה למיני-פרויקט בכיתה י"א (המהווה 20% מציון הבגרות).
 - **קהל יעד ומשך התוכנית:** התוכנית תעמוד לבחירת בתי הספר ותילמד במשך שנת לימודים אחת, בכיתה י"א (בהיקף של 4 שעות שבועיות).
 - **תכנים ומיומנויות:** הקורס יקנה לתלמידים ידע תיאורטי ומעשי בתחום הדוקומנטרי – תחום מרכזי ומתפתח בעולם המדיה. התלמידים ילמדו על שלבי היצירה הדוקומנטרית, מחקר ותחקיר ועד בימוי ועריכה, ויתנסו בעצמם ביצירת סרט דוקומנטרי קצר תוך רכישת מושגים תיאורטיים מחקר התקשורת והאתיקה.
 - **מיומנויות ליבה:** ניתוח טקסטים תקשורתיים, חשיבה ביקורתית, ביצוע מחקר תקשורתי, הפקת מוצר תקשורתי עצמאי, עבודת צוות ומיומנויות פרזנטציה. מיומנויות אלו מפתחות אוריינות ויזואלית ויכולת הבעה עצמית, וחיוניות להצלחה בהמשך הדרך באקדמיה ובתעשייה.

1. **היכרות עם העולם הדוקומנטרי:** חשיפה לשלל סוגי הז'אנר ולמידה על תפקידים מרכזיים בתהליך היצירה – משלב התחקיר ועד הבימוי, ההפקה והעריכה.
2. **התנסות מעשית:** עשיית תחקיר דוקומנטרי בפועל ויצירת סרט קצר.
3. **חיבור למאה ה-21:** הבנת מקומו של הדוקו בקדמת הבמה בטלוויזיה ובקולנוע העכשוויים, כולל עיסוק בסוגיה הबוערת של **מהפכת הבינה המלאכותית (AI בעולם היצירה התיעודית)**, המשלבת חדשנות טכנולוגית לצד שאלות של אמת, אתיקה ומציאות.

תוכן הקורס ומבנהו

ככלל, הקורס עבר התאמה פדגוגית ודידקטית מלאה עבור תלמידי התיכון, תוך שיתוף פעולה הדוק בין הצוות האקדמי באוניברסיטת אריאל (בפיתוחו של ד"ר אייל בורס) לבין רכזות התחום במשרד החינוך (בחינוך הממלכתי ובחמ"ד). ההתאמות הללו יאפשרו לתלמידי כיתה הטרוגנית ממוצעת, כולל תלמידי אגף שח"ר, לעמוד בהצלחה באתגר האקדמי. הקורס ייכלל הרצאות קצרות, דיונים, צפייה מונחית בסרטים דוקומנטריים מותאמים, התנסות מעשית בתחקיר, צילום ועריכה, לצד למידה דיגיטלית.

טבלת נושאי הלימוד לפי שיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור
1	רקע על עולם הדוקו, חשיבותו ומיקומו במאה ה-21. התפקידים השונים ביצירה וחשיבותם בתהליך.
2	הז'אנרים השונים בעולם הדוקומנטרי וההבדלים ביניהם – מה חשוב בכל ז'אנר?
3	יוצאים לדרך – איך מתחילים לעבוד על יצירה דוקומנטרית?
4-5	התחקיר, הדמויות, הוויזואליה והאתיקה הדוקומנטרית. מטלה: יצירת תחקיר דוקומנטרי.
6-7	מתחילים לצלם – ההבדל בין ריאיון לסצנות דוקומנטריות. חשיבות השפה, הנראות, ההתרחשות הטבעית ושאלות השאלות.
8	הבימוי הדוקומנטרי.
9	דיון בכיתה ומשוב על מטלת יצירת התחקיר הדוקומנטרי.
10-11	חדר העריכה – איך לספר סיפור במדיה המצולמת.
12	הצגת תוצרים של התלמידים – משוב עמיתים.

מתכונת הקורס ושיטות הלימוד

- היקף שעות שבועי בכיתה: 4 שעות שבועיות (מתוך שעתים אקדמיות מוקדשות ישירות למבנה הסדנה).
- חלוקת השיעור הסדנאי:
 - הקניה פרונטלית (כחצי שעה): הצגת הנושאים, המושגים והרקע התיאורטי.
 - התנסות מעשית (כשעה): משימות מעשיות בהתאם לשלבי היצירה (תחקיר, צילום, עריכה).
 - למידה פעילה: דיונים כיתתיים, שיתוף רעיונות, ניתוח סרטים והערכת עמיתים.
 - אתר מלווה קורס (Moodle): כל תכני הקורס יונגשו במערכת ה-Moodle ויכללו יחידות לימוד דיגיטליות קצרות (Micro-learning) בשילוב משימות חווייתיות, חידונים ועבודה בקבוצות. עבור המורים יבנו מערכי שיעור מפורטים לניהול שוטף ונוח של הכיתה.
- הרצאת אורח: במהלך הקורס תתקיים הרצאה של מרצה מאוניברסיטת אריאל בתחום הדוקומנטרי, שישתף מניסונו המקצועי ויענה לשאלות התלמידים.
- סיור לימודי: מפגש שיא של התלמידים בבית הספר לתקשורת באוניברסיטת אריאל. הסיור יכלול מפגש עם חוקרים ויוצרים מובילים מהתעשייה, היכרות והתנסות במרחבי לימוד מתקדמים (אולפני רדיו, אולפן ירוק, חדרי עריכה ועוד), מפגש עם סטודנטים וחישיפה לאווירה האקדמית בקמפוס.

מעטפת מקצועית והכשרת מורים

אנו מאמינים כי המורים בתוכנית הם שותפים אסטרטגיים בהנגשת ההשכלה הגבוהה, ומהווים את המפתח להצלחת התלמידים במפגשם הראשון עם האקדמיה. לכן, אנו מעניקים מעטפת מקצועית מלאה המשדרגת את ארגז הכלים הפדגוגי של המורה:

- תוכנית ההכשרה: תוכנית בת 30 שעות הכוללת ימי עיון והשתלמויות שיבנו בתיאום עם המפמ"ר, להבטחת מוכנות מיטבית להוראת הקורס. מבנה ההכשרה וחלוקת השעות ייקבעו בשיתוף המפמ"ר או מי מטעמו/ה.
- לוח זמנים להכשרה: ההכשרה תתקיים בלמידה סינכרונית ואסינכרונית בזום החל מחודש יולי 2026 ובמהלך שנת הלימודים תשפ"ז.
 - מפגש השתלמות ראשון (בזום): יתקיים ביום ראשון, כ"ט בסיוון תשפ"ו (14 ביוני 2026) / או לחלופין בהתאם ללוח המקורי המעודכן לשנה הבאה. פרטים נוספים יישלחו בהמשך.
- חומרי הוראה: המורים יקבלו גישה מלאה לאתר הקורס, ערכות מלאות הכוללות מערכי שיעור, מצגות, מגוון תרגילים וחומרי העשרה שיהפכו את מלאכת ההוראה לפשוטה ונגישה יותר.
- גורמי ניהול וליווי: לתוכנית מעטפת הכוללת את מומחי התחום של מסלול תקשורת, קולנוע וטלוויזיה באוניברסיטה בראשות ד"ר אייל בורס ומר דני ליבר, לצד צוות היחידה האוניברסיטאית לילדים ונוער המתמחה בתוכניות אקדמיות לנוער ובממשקי עבודה מול משרד החינוך.

רישום, מטלות והערכה

- רישום תלמידים: רישום התלמידים למערכות האוניברסיטה ייעשה באמצעות קישור ייעודי שישלח אליהם ויאפשר להם גישה ישירה למערכת ה-Moodle.
- מטלות לאורך השנה: לאורך הקורס יוטלו על התלמידים משימות שונות (כגון יצירת תחקיר, תרגילי צילום ועריכה) כהכנה לפרויקט הגמר.
- הערכה וציון סופי: הציון הסופי יינתן על פרויקט הגמר (סרט דוקומנטרי קצר) על פי אמות מידה אקדמיות ובשילוב הערכה בית-ספרית.

הבגרות:

אופן חלוקת הציון ושקלול

סוג ההערכה	ההקבלה לציון בתוכנית ה"רגילה"	רכיב הציון במתווה "סמסטר ראשון בתיכון"
עיוני/מעשי חיצוני	20% מבחן מפמ"ר / מיני-פרויקט	20% הקורס האקדמי (באוניברסיטת אריאל)
פנימי בית-ספרי	30% ציון פנימי בית-ספרי	30% ציון פנימי בית-ספרי
עיוני פנימי/חיצוני	50% הנותרים של ציון המגמה	50% הנותרים של ציון המגמה

בנוס מיוחד: תלמידים שסיימו את הקורס האקדמי בהצלחה יהיו זכאים לתוספת של **10 נקודות בנוס** לציון הקורס הסופי שיומר לתעודת הבגרות, ובנוסף יזכו במעמד סטודנט רשמי ובתעודת סטודנט של אוניברסיטת אריאל.
למה התוכנית כדאית?

עבור התלמידים:

- זכאות להכרה אקדמית (אקרדיטציה) של **6 נקודות זכות (נק"ז)** להמשך התואר.
- קבלת בנוס של 10 נקודות לציון הבגרות במקצוע.
- קבלת תעודת סטודנט וחוויה מעצימה, בונה ביטחון ומפתחת כבר בגיל תיכון.

עבור המורים:

- קבלת הכשרה ייעודית ויוקרתית המוכרת לצורך גמול השתלמות.
- המורים המלמדים יקבלו **גמול הגשה לבגרות (0.7)** בכיתה י"א.
- נגישות לחומרי הוראה מוכנים ברמה הגבוהה ביותר המקלים על מלאכת ההוראה.
- הזדמנות להוביל תוכנית מצויינות ייחודית וראשונה מסוגה בישראל.

סיכום והרשמה

אנו מאמינים כי הקורס "סדנה דוקומנטרית" יהווה תוספת משמעותית, ערכית ויוקרתית לתוכנית "סמסטר ראשון כבר בתיכון" בכלל, ולתלמידי מגמת תקשורת וקולנוע בפרט. התוכנית תקדם את מטרות המגמה ותאפשר לתלמידים רבים לחוות חוויה אקדמית מעשירה, מצמיחה ומתגמלת.

- **מועד אחרון לרישום לתוכנית:** יום ראשון, ל' בסיוון תשפ"ו (15 ביוני 2026). תוצאות ההרשמה יתפרסמו בהמשך. בכל שאלה נוספת, ניתן לפנות לח"מ או למדריכים/ות במחוזות.

בכבוד רב,

ד"ר איבנה רטנר מפמ"ר קולנוע ומדיה

אלישבע רזווג ממונה על לימודי האמנויות, הקולנוע והתקשורת בחמ"ד

העתקים: ד"ר טלי יניב, יושבת ראש המזכירות הפדגוגית
נרית כץ, מנהלת אגף אקדמיציה ולמידה דיגיטלית

* למשרד החינוך שמורה הזכות לעדכן פרטים הנוגעים למתווה התוכנית, למבנה ולתכנים ככל שיידרש וככל שיימצא לנכון. כל עדכון שכזה יוצג מראש למורים המלמדים בתוכנית.